

Andrei Ivanov, „*Untermensch*: minu lõhkikistud osa“

Vene keelest tõlkinud Veronika Einberg

Loomingu Raamatukogu 2021, nr 1–2

Ainult et minu tõelises elus on asjad paraku pisut teistmoodi... kah teater: laadimisel me tantsime rümpadega: üks-kaks, üks-kaks-kolm, siin on rütmi tarvis, rümbad on ju rasked; pakendajad töötavad kahesajal käel ühel meelel – tummfilm, Dziga Vertov! Ainult et see on täiesti vääritud tegevus, tülgastav, kuid raha on tarvis. Lõpetan romaani ära, ja *basta!* Ei ole minu soperdise kellelegi tarvis. Kõik elavad trendis, nende meeli köidavad ainult uudistooted ja see, mis ilmub neetud ihu sigimikus, loevad seda, mida arutavad oma ringis, aga kuna mina olen alati püüdnud jääda oma pisikesse kindlusse ega ole soovinud ringidesse sulanduda, sai minust paratamatult autsaider, pealegi on see meie elu siin nii tähtsusetu, nii vahepealne. Me triivime perifeeriapangal. Mitte kedagi ei loksuta see, millest mõtleb perifeeriainimene, mis teda vaevab – tema hirmud, valud, unetud ööd on igal pool ühesugused, aga ei, nad hakkavad lugema selle unetutest öödest, kes elab kuskil pilvelõhkujate keskel. *Untermensch*'i ennast huvitab siinne elu kõige vähem, ikka tahaks põgeneda sinna, kus tänavatel on rohkem autosid, kus on stress, kus on draiv, kus on müra, kus on hiigelratta kolin ja veskitiibade vihin. Sinna, kus on palk, risk, inimesed, teatrid – tõelised teatrid, suured, tuubil täis vagunid, staadionisuurune tornikell ja bussisuurune kellaosuti; sinna, kus otsustatakse väikerahvaste saatused, ta pageb sinna, põgenedes iseenda eest, justkui rahvasumma kadumise korral, miljonite endataoliste hallide kaabude ja sinelitega kokku kasvamise korral ei hakata tema saatust otsustama, ta jääb ettemääratuse haardest välja; aga siin, meie akvaariumis on ta nagu kalake kõigi silme all. Ma tõmban teda tagasi: kuhu sa, hull, kibeled?

Kirjanduses on nagu meelesõgedate majas: on patsiente, kes on sattunud sinna juhuslikult ja lühikeseks ajaks, sõbrad-sugulased käivad neid vaatamas, neil on kodu, on töö – ajakirjandus, filmindus, miski kuskil, armuke –, peagi nad lahkuvad, aga on ka selliseid, keda ei käi keegi vaatamas, nad on kogu aeg haiglas, neil pole kuhugi minna, neil pole kõrval midagi, hullumaja on nende kodu. Mu tuttav näitleja töötab teatris – Moskva lähistel – ja hoiab vaevu hinge sees. Kord sai ta teada, et valvur teenib peaaegu sama palju nagu tema, ning näitleja otsustas hakata lisaks ka teatrit valvama. Ta oleks võinud otsida mõne teise teatri, kuhugi minna, kuid ei läinud. Ta kaotas perekonna ja elab nüüd teatris. Ma küsisin temalt: kuidas siis nii juhtus? Sa oleksid võinud filmides ja reklaamides lisa teenida... Ta vastas, et teeniski, kuid see kõik olevat illusoorne, ainult see teater olevat tõeline, see olevat ainus koht, kus tal õnnestub täielikult väljenduda, ta ei suuda kuhugi mujale minna, aga joosta ringi ja midagi otsida, tegelda raha

pärast tühja-tähjaga – ei, tema ei taha niimoodi elada, teater on tema veekogu. Nii on ka romaaniga – see on minu veekogu, midagi muud mul ei ole. Seepärast olen ma siin ega lähe kuhugi, ei hakka midagi otsima, ma lähen üksnes sinna, kuhu mind viivad romaan ja mu tegelased.

Vaat sellised mõtted külastasid mind tol aastal.